

Schepenbank

Luyksgestel viel voor de helft onder het ambt of drossaardschap Pelt-Grevenbroek. Binnen dit ambt lagen 11 gemeenten in 5 schepenbanken. Luyksgestel had één schepenbank. Binnen Luyksgestel was een schepenbank ("justitie") en een laathof of meiersboek, waarvan de schepenbank de directie heeft.

Het gericht van Gestel wordt al genoemd in de jaren 1487-1489 (BP 1487/88, 369 & 476v; 1488/9, 397v), terwijl de bank wordt genoemd in 1495-1497 (BP 1495/7, 259). De schepenbank ging te hoofde in Vliermaal (appelressort van de Leenzaal van Kuringen) (H. Coppens, Inventaris van het archief van de Leenzaal van Kuringen, Brussel 1976, p. 31, 73, 179 en 180).

Schepenbankszegel

Als oudst bekend zegel van de schepenbank van Luyksgestel is een zegel bekend waarin binnen de legenda een schild voorkomt, gedwarsbalkt van zeven stukken, drie dwarsbalken hoogesneden, vier diepgesneden (RAHasselt, zie RANB, I-corr. 1976 nr. 151). Het randschrift vertoont nog: + SIGILLVM SCAB() LUYX. GESTEL. Hiermee kan vermoedelijk het ontstaan van dit zegel omstreeks of ná 1565 worden gedateerd, toen Luyksgestel voor het eerst als "Luyksgestel" voorkwam (Leenzaal Kuringen nr. 207 f° 147-147v).

Vermoedelijk moeten wij in dit schild het goud-keel gedwarsbalkte schild zien van de graven van Loon, zoals dat nog voorkomt in de gemeentewapens van Kuringen, Maaseik, Peer en Hamont (Du Seyn).

Op het einde van de 18e eeuw echter moet de schepenbank al met een ander zegel hebben gezegd. De burgemeester van Luyksgestel verklaarde immers op 4 februari 1839, dat het zegel - dat hij dan gebruikt - al werd gebruikt toen Luyksgestel nog onder het bisdom Luik viel. Hij bedoelt hier politiek gezien, niet kerkelijk! (PG 1689).

Gemeentewapen

Na de vernietiging van het bisdom Luik kwam Luyksgestel onder het departement van de Nedermaas. In 1808 werd Luyksgestel geruild met Lommel en kwam Luyksgestel onder Lodewijk Napoleon, die het dorp een wapen gaf (onbekend welk), weer later kwam het dorp bij Frankrijk en in 1815 werd het dorp bij de provincie Antwerpen gevoegd. Toen had het gemeentebestuur een zegel waarop slechts de woorden stonden: COMMUNE DE LUYKSGESTEL PROVINCE D'ANVERS.

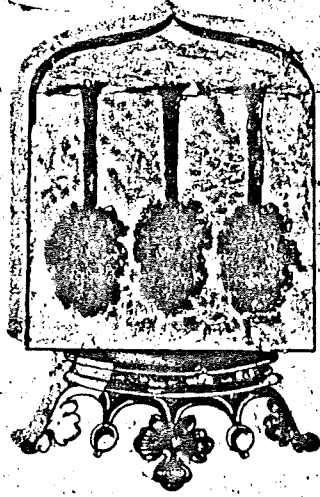
Daarna werd Luyksgestel van de provincie Antwerpen naar die van Noord-Brabant overgebracht en toen heeft het gemeentebestuur het zegel laten graveren, zoals dat in 1838 nog werd gebruikt. Aldus het relaas van de burgemeester van 4 februari 1838 (PG 1689). Een lakafdruk van het zegel, dat de burgemeester al op 5 januari 1838 aan de gouverneur had gezonden vertoont binnen een genopte rondeel St. Martinus te paard (naar heraldisch rechts rijdend) met wapperende mantel op een grasondergrond. Het randschrift luidde: Gemeente Luyksgestel * Provincie Noord-Brabant (PG 1689). De kleuren waren de burgemeester niet bekend!

Bij de vraag naar oude zegels in 1868 geeft de burgemeester slechts twee stempels: één met de Franse keizerlijke adelaar en het omschrift *MAIRIE DE LUYKSGESTEL * (Bches DU RHIN) en één met binnen de legenda COMMUNE DE LUYCKX=GESTEL en als omschrift PROVINCE en verder niet ingevuld! (AAL 127). Tot 1920 zijn varianten van het zegel/stempel met St. Martinus in gebruik gebleven (AAEhv 1213 (1835), Doc. (1920)).

Bij K.B. van 3 juli 1920 (nr. 70) wordt aan de gemeente Luyksgestel als wapen verleend: in zilver drie boomen van sinopel op eenen geestgrond van natuurlijke kleur; het schild gedekt met eene gouden kroon van drie bladeren en twee parelpunten (AAL 129). De gemeenteraad had op 10 september 1919 om een wapen verzocht (t.a.p.).

De geestgrond in de wapenomschrijving komt voor rekening van de toponimisten in die tijd, die Gestel afleiden van geest = geestgrond!

De Kamer van Justitie,
 Zijt er het Koninklijk bevel
 van den dertien Jule des jaers negen
 hien hondert en viering, inanner
 xivij.

Wilt, dat daerby van de graven
 Luyckgastel (Jenneus Koninkrijck) en
 wapen is verlaend, waer van de beschrijving liede

als volgt. In twee die boeven man simpel op een
 geschijnd van na luyckgastel, klein, het schil geest
 met een gouden kroon over die bladen en twee
 hantluycken.

in Jaer 1711 Augustus 17
 de Koninkrijck van
 James den dertien
 de Koning van
 de Koning van
 de Koning van

J. G. Schryngertel den 4ten February 1839

Antwoord
op de Missive
Van den 28ten January
1839 A. H. 20.

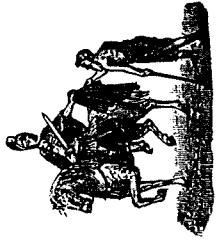
Van aanbidding van de Primums aan.
Keeling nam "gedinde Missive" Verklare in MW. Excellente
Prinses van het Schild en van de afbeelding
van den H. Martinus, waarmede dat Schild te.
Binnenwerp "heden is niet te kennen opgeven; Ik vernedig
Dopps. Wapen, is art teerdas wy onder het Prinsom van Soek
1815. **Aan** vordun wy dat Schild ook, doch nam
"Binnenwerp" van de Prinses - waarmede wy onder
"H. Martinus" het Departement der Medonesas en aladan
"geen" is, is waarder dat Schild ingetrokken; in
"Aan" vordun wy met Lammel verrield en
"Binnenwerp" waarmede Louis Napoleon, die gaf ons

al wederom een wapen, later werden wy Prins,
in 1815, werden wy gereiseerd by de Provincie
e. Antwerpen dan hadden wy een Schild waerop
geen wapen stond, alleen met deze woorden
Commune de Schryngertel Province d'Anvers,
Doch toen werden wy van de Provincie Antwerpen

Aan
Lieve Excellente
De Gouverneur der Provincie
Noord-Brabant.

Maar die van Haard's brand overgibragt —
en aelden heeft de bestaande Republiek dit
Wapen deen graveren zoo als de W. M. Excellentie
by mijnen brief van den 3^{den} Junij den 17^{den} Junij
hier van het geronden —
Hiermede vermyne W. M. Excellentie het genoege
beweren te hebben om verdere inbeschrijving te
geven hies ten staet te zyn

By Indispositie van den 5ten
Burgemeester de eerste offy bar.
— Per Beek

BURGEMEESTER

VAN

LIJKSGESTEL.

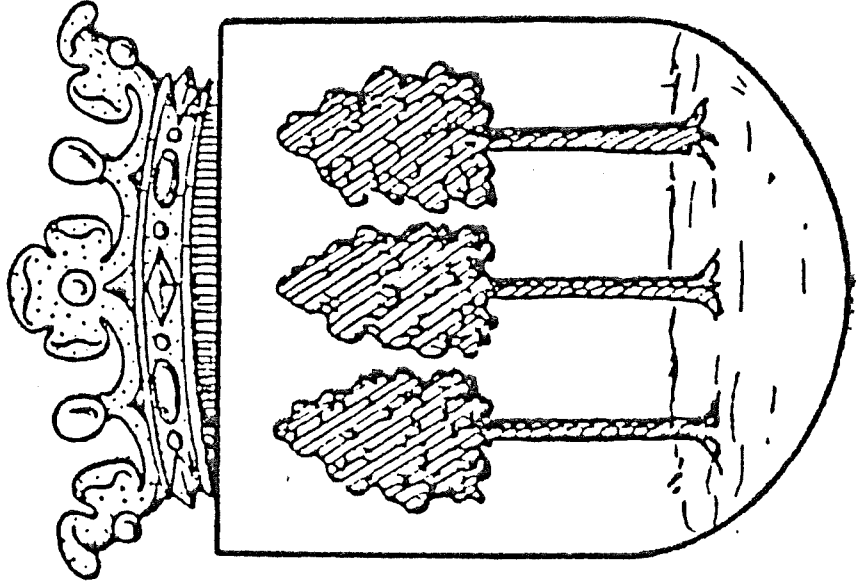
Lijksgestel, 2 Augustus 1919.

Naar aanleiding van Uw schrijven
v.d. 30 Juli 1919 heb ik de eer U te bedanken
over henke betreffende danth be reggen woord de vloer
U genomen moeite.

De gemeente Lijksgestel is arm, en
wilt ook daarvan, want ik heb nog gaarne ver-
nemen of een eventuele verdediging van een
gemeentebewapening gespaard gaat het groote
horde.

D. Burgemeester
van Lijksgestel.

J. K. L.

7. LUIJKGESTEL